

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. I-549 1, 2, 5, 6, 10, 13, 20, 23, 35, 36,
38, 39, 40, 41, 58, 59 STRAIPSNIŲ, III SKYRIAUS IR ĮSTATYMO 3 IR 6 PRIEDŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS NEĮGALIŲJŲ SOCIALINĖS
INTEGRACIJOS ĮSTATYMO NR. I-2044 PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIV-1722 1
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS NELAIMINGŲ
ATSITIKIMŲ DARBE IR PROFESINIŲ LIGŲ SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO
NR. VIII-1509 3, 11, 14, 15, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 IR 27 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽALOS ATLYGINIMO DĖL NELAIMINGŲ
ATSITIKIMŲ DARBE AR SUSIRGIMŲ PROFESINE LIGA LAIKINOJO ĮSTATYMO
NR. VIII-366 2, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18¹, 19 IR 22 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO
ĮSTATYMO NR. I-1336 4, 6, 10, 11, 14, 32, 34, 34¹ IR 40 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS LIGOS IR MOTINYSTĖS SOCIALINIO
DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. IX-110 11, 12 IR 33 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS LIGOS IR MOTINYSTĖS SOCIALINIO DRAUDIMO
ĮSTATYMO NR. IX-110 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 11¹, 16, 18, 19, 21, 24 IR 25 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIV-2054 6 IR 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. gruodžio 20 d. priėmė Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymą Nr. XIV-1722, pagal kurį 2024 m. sausio 1 d. įsigalios Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos įstatymas (toliau – Įstatymas), kuriuo įgyvendinama sisteminė negalios reforma.

Pagal Įstatymo 19 straipsnio 1 dalį, nuo 2024 m. sausio 1 d. Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra) dalyvumo lygį nustatys: 1) asmenims iki pilnametystės, jeigu jie yra (buvo) draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu; 2) pilnamečiams asmenims. Taigi bus nustatomas ir darbingo amžiaus asmenų, ir asmenų, sukakusių Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatytą senatvės pensijos amžių (toliau – senatvės pensijos amžius) dalyvumo lygis. Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba) asmenims, sukakusiems senatvės pensijos amžių, darbingumo lygio nuo 2005 m. liepos 1 d. iki 2023 m. gruodžio 31 d. nenustato.

Įsigaliojus Įstatymui, taip pat pasikeis šiuo metu teisės aktuose vartojamos sąvokos, pavyzdžiui, vietoj sąvokos „neįgalusis“ bus vartojama sąvoka „asmuo su negalia“, sąvokos „darbingumo lygis“ ir „specialiųjų poreikių lygis“ – „dalyvumo lygis“, sąvokos „specialusis poreikis“ – sąvoka „individualusis pagalbos poreikis“, sąvokos „specialusis nuolatinės slaugos poreikis“ – sąvoka „individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos pirmo ar antro lygio poreikis“, sąvokos „specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis“ – sąvoka „individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos trečio ar ketvirto lygio poreikis“, sąvokos „specialusis lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos poreikis“ – sąvoka „lengvojo automobilio ar jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos poreikis“, sąvokos „didelių specialiųjų poreikių lygis“ – sąvoka „15 procentų dalyvumo lygis“, sąvokos „vidutinių specialiųjų poreikių lygis“ – sąvoka „40 procentų dalyvumo lygis“, sąvokos „netektas darbingumas“ – sąvoka „netektas dalyvumas“, sąvokos „neįgalumas“ – sąvoka „negalia“ (Įstatymo 3 straipsnio 7 dalis).

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba) duomenimis, 2023 m. vasario mėnesį 613 539 asmenys gavo socialinio draudimo senatvės pensiją, 122 380 asmenų – socialinio

draudimo netekto darbingumo pensiją, 24 846 asmenys – invalidumo pensiją.

Nuo 2018 m. sausio 1 d. pagal Socialinio draudimo pensijų įstatymą, kai asmuo praleidžia kreipimosi dėl pensijos skyrimo terminą, pensiją jis gauti ne daugiau kaip už 6 mėnesius. Iki nurodytos datos šis terminas buvo lygus 12 mėnesių. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos duomenimis, 2018–2020 m. apie 3 200 senatvės pensijų buvo paskirta nuo vėlesnės datos, negu asmuo sukako senatvės pensijos amžių, t. y. vidutiniškai po 1 067 asmenis per metus.

Socialinio draudimo pensijų įstatymo keitimo priežastys:

1. Įstatymo 3 straipsnio 7 dalyje nustatytas sąvokų prilyginimas netaikytinas pensijų pavadinimams, nes, įsigaliojus Įstatymui, keisis negalios nustatymo procedūra, tačiau Įstatyme nenumatytas darbingumo lygio procentų prilyginimas dalyvumo lygio procentams. Dėl šios priežasties netekto darbingumo pensijos, kurios paskirtos pagal nustatytus netekto darbingumo procentus, negali būti pakeistos į socialinio draudimo pensijas asmenims su negalia, kurios bus skiriamos pagal netekto dalyvumo procentus, apskaičiuotus asmeniui nustačius dalyvumo lygį. Tačiau po 2024 m. asmenims, kurie bus pripažinti asmenimis su negalia, bus skiriamos atitinkamos rūšies pensijos, kurių pavadinimai atitinka Įstatymo nustatytas sąvokas: socialinio draudimo negalios pensijos arba socialinio draudimo senatvės pensijos asmeniui su negalia.

2. Pagal Įstatymo nuostatas, dalyvumo lygis pirmą kartą galės būti nustatomas ir senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, todėl Socialinio draudimo pensijų įstatyme būtina nustatyti taisykles, kaip tokiais atvejais apskaičiuojama senatvės pensija: senatvės pensijos dydis dauginamas iš netekto dalyvumo lygio daugiklio;

3. Įsigaliojus Įstatymui, tikėtina, padaugės asmenų, kurie yra sukakę senatvės pensijos amžių, ir, tikėdamiesi didesnės pensijos, kreipsis dėl dalyvumo lygio nustatymo. Įgyvendinant negalios reformą ir nesant galimybės prognozuoti dėl dalyvumo lygio nustatymo besikreipsiančių pensijų gavėjų skaičiaus, galiojantis 6 mėnesių už praėjusį laikotarpį pensijų grąžinimo laikotarpis gali būti per trumpas. Atsižvelgiant į tai, siūloma atkurti iki 2018 m. sausio 1 d. galiojusią socialinio draudimo pensijų skyrimo už praėjusį laiką tvarką, t. y. pensijas skirti ir mokėti ne daugiau kaip už 12 mėnesių nuo teisės gauti pensiją dienos.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, parengtas Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo Nr. I-549 1, 2, 5, 6, 10, 13, 20, 23, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 58, 59 straipsnių, III skyriaus ir Įstatymo 3 ir 6 priedų pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1), kurio tikslai:

1. suderinti Socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą su 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiančiu Įstatymu;

2. patikslinti Socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatas, sudarant teises prielaidas mokėti socialinio draudimo pensiją (toliau – pensija) už 12 mėnesių, kai asmuo praleidžia kreipimosi dėl pensijos skyrimo terminą, kaip tai buvo nustatyta iki 2018 m. sausio 1 d.

Įstatymo projekto Nr. 1 uždavinys – užtikrinti sklandų negalios reformos įgyvendinimą bei pensijų skyrimą ir mokėjimą teisę jas gauti turintiems asmenims.

Įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje nurodytas socialinio draudimo netekto dalyvumo pensijos pavadinimas. Tačiau socialinio draudimo pensijų rūšis ir jų pavadinimus nustato Socialinio draudimo pensijų įstatymas, kuris yra specialusis įstatymas nurodyto įstatymo atžvilgiu. Įstatymo projekte Nr. 1 asmenims su negalia siūloma nustatyti naujus pensijų pavadinimus: socialinio draudimo negalios pensija ir socialinio draudimo senatvės pensija asmeniui su negalia.

Pagal Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymą, socialinio draudimo išmokų paskirtis yra bent iš dalies kompensuoti dėl draudžiamąjį įvykio prarastas pajamas. Tai siejasi visų pirma su asmenų galimybe dirbti. Įstatyme nustatyta, kad dalyvumo lygis – tai kompleksiskai įvertintos ir atsižvelgiant į pilnamečio asmens negalią ir aplinkos veiksnius nustatytos asmens galimybės ir pajėgumas visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenės gyvenime. Asmens galimybės visapusiškai dalyvauti visuomenės gyvenime apima platesnę sritį nei socialinio draudimo išmokos, todėl pensiją sieti su asmens galimybėmis dalyvauti visuomenės gyvenime nebūtų teisinga ir iškreiptų socialinio draudimo išmokų paskirtį, dėl to Įstatyme nurodytas pensijos pavadinimas – socialinio draudimo netekto dalyvumo pensija – netinkamas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, parengtas Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1722 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2), kurio tikslas – pakeisti Įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje nurodytą pensijos pavadinimą, suderinant jį su Įstatymo projektu Nr. 1 siūlomais pakeitimais.

Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo Nr. VIII-1509 3, 11, 14, 15, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas Nr. 3) siūlomais pakeitimais siekiama aiškesnio Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo nuostatų taikymo praktikoje ir spręsti esamas teisinio reguliavimo spragas:

1.1. Siūloma pakeisti Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo 15 straipsnio 2 dalį ir nustatyti, kad ligos išmoka mokama pagal Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą tol, kol įvykis (t. y. ne tik nelaimingas atsitikimas darbe, bet ir profesinė liga) bus pripažintas draudžiamuoju, taip pat tikslinti nuostatoje nurodytą laikotarpį, už kurį ligos išmoka, pripažinus įvykį draudžiamuoju, perskaičiuojama Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme nustatyta tvarka.

1.2. Siūloma Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo 25 straipsnį papildyti 3¹ dalimi, numatant joje galimybę asmens prašymu laikinai stabdyti ir atnaujinti sustabdytos netekto dalyvumo periodinės kompensacijos mokėjimą. Nuostata siūloma įvertinus praktikoje buvusius atvejus, kai asmuo sustabdė netekto darbingumo periodinės kompensacijos mokėjimą, siekdamas gauti kitą išmoką – išankstinę senatvės pensiją, nes pastaroji, remiantis Socialinio draudimo pensijų įstatymo 20 straipsniu, nėra mokama, jeigu asmuo gauna kitas valstybinio socialinio draudimo išmokas. Esamas teisinis reglamentavimas nenumato šios išmokos mokėjimo stabdymo ir jo nepakanka nustatyti, nuo kokios datos kompensacijos mokėjimas gali būti atnaujinamas, todėl siūloma tokius atvejus sureguliuoti.

1.3. Siūloma 26 straipsnio 1 dalies 5 punkte aiškiai nustatyti, kad asmenims su negalia, kurie buvo mirusio išlaikomi (ar turėjo teisę į išlaikymą), periodinė draudimo išmoka apdraustajam mirus mokama laikotarpiu, kuriuo jiems nustatyta negalia.

Lietuvos Respublikos žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinojo įstatymo Nr. VIII-366 2, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18¹, 19 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas Nr. 4) siūloma atsisakyti Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinojo įstatymo 18¹ straipsnio 2 dalies nuostatos dėl valstybės atgręžtinio reikalavimo teisės į žalos atlyginimo mokėtojus, kurios įgyvendinimas praktikoje pastaruoju metu neteko aktualumo ir tapo ekonomiškai nepagrįstas. Įstatymo projektu Nr. 4 taip pat siūloma tikslinti vienkartinės netekto dalyvumo kompensacijos skyrimo terminus ir subjektus, informuojančius apie sprendimų apskundimą, atsižvelgiant į Įstatymo nuostatas, įsigaliosiančias nuo 2024 m.

Įstatymų projektais Nr. 3 ir Nr. 4, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 4, 6, 10, 11, 14, 32, 34 34¹ ir 40 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas Nr. 5) ir Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 11, 12 ir 33 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas Nr. 6) ir Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 11¹, 16, 18, 19, 21, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIV-2054 6 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas Nr. 7) taip pat siekiama šiais projektais keičiamuose įstatymuose vartojamas sąvokas suderinti su 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiančiu Įstatymu ir Įstatymo projektu Nr. 1 teikiamais pasiūlymais, atliekant redakcinio pobūdžio nuostatų pakeitimus.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų rengimą inicijavo Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Įstatymų projektus Nr. 1–2 parengė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Pensijų grupės patarėja Rita Babianskaitė, tel. 8 611 53 492, el. p. rita.babianskaite@socmin.lt, Įstatymų projektus

Nr. 3–5, 7 – Socialinio draudimo grupės patarėja Ona Stravinskaitė, tel. 8 658 61 398, el. p. ona.stravinskaite@socmin.lt, Įstatymo projektą Nr. 6 – Socialinio draudimo grupės patarėja Vilma Pėčė, tel. 8 658 60 623, el. p. vilma.pece@socmin.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

3.1. Socialinio draudimo pensijų įstatymo III skyrius reglamentuoja socialinio draudimo netekto darbingumo pensijų (toliau – netekto darbingumo pensija) skyrimo sąlygas ir tvarką. Vadovaujantis Socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatomis, teisę gauti netekto darbingumo pensiją turi šio įstatymo nustatytas sąlygas atitinkantys asmenys, kuriems Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka nustatytas darbingumo lygis ir kurie pripažinti nedarbingais arba iš dalies darbingais, turinčiais nustatytą ne mažesnę negu 45 procentų netekto darbingumo lygį. Asmens darbingumo lygį, jo priežastį, atsiradimo laiką, terminą ir asmens netekto darbingumo procentus nustato Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba.

3.2. Pagal galiojančias Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo nuostatas, darbingumo lygis asmenims gali būti nustatytas tik iki senatvės pensijos amžiaus sukakties. Asmuo, kuriam nustatomas darbingumo lygis ir kuris pripažįstamas nedarbingu arba iš dalies darbingu, įgyja teisę gauti netekto darbingumo pensiją, jeigu pripažinimo nedarbingu arba iš dalies darbingu ar vėlesnę dieną jis turi minimalųjį stažą netekto darbingumo pensijai gauti. Socialinio draudimo pensijų įstatyme išsamiai aptariama netekto darbingumo pensijų apskaičiavimo tvarka: minimalusis ir būtinasis stažas netekto darbingumo pensijai, netekto darbingumo pensijos bendrosios ir individualiosios dalių apskaičiavimas, netekto darbingumo pensijų dydžių naujinimas, netekto darbingumo pensijų dydžių tikslinimas ir pan.

3.3. Socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatytos taisyklės, susijusios su netekto darbingumo (invalidumo) pensijomis, paskirtomis iki 2018 m. sausio 1 d. (šių pensijų dydžių naujinimas, apskaitos vienetų apskaičiavimas, individualiosios dalies apskaičiavimas ir pan.). Kai asmuo, kuriam iki 2017 m. gruodžio 31 d. buvo paskirta netekto darbingumo pensija, po nurodytosios datos sukanka senatvės pensijos amžius, bet jam apskaičiuotoji senatvės pensija yra mažesnė už anksčiau mokėtąją netekto darbingumo (invalidumo) pensiją, jam tęsiamas anksčiau mokėtosios netekto darbingumo (invalidumo) pensijos mokėjimas (Socialinio draudimo pensijų įstatymo 53 straipsnio 5 dalis).

3.4. Socialinio draudimo pensijų įstatyme taip pat aptariama ir senatvės pensija neįgaliajam: kai asmuo, gaunantis po 2018 m. sausio 1 d. paskirtą netekto darbingumo pensiją, įgyja teisę gauti senatvės pensiją, jam gali būti paskirta senatvės pensija neįgaliajam. Apskaičiuojant senatvės pensiją neįgaliajam, vertinamas ne tik asmens įgytas pensijų socialinio draudimo stažas, bet ir senatvės pensijos amžiaus sukakties metu galioję netekto darbingumo procentai. Asmeniui skiriama ir mokama didesnioji iš šių dviejų pensijų: arba senatvės pensija, arba senatvės pensija neįgaliajam.

3.5. Socialinio draudimo pensijų įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pensija skiriama ir mokama nuo teisės gauti pensiją atsiradimo dienos, tačiau ne daugiau kaip už 6 mėnesius iki kreipimosi dėl pensijos paskyrimo dienos, išskyrus išankstines senatvės pensijas.

3.6. Įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje nurodytas socialinio draudimo netekto dalyvumo pensijos pavadinimas.

3.7. Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo 15 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad ligos išmoka nuo trečios laikinojo nedarbingumo dienos Ligos ir motinystės socialinio draudimo nustatyta tvarka mokama tik tol, kol bus ištirtas nelaimingas atsitikimas darbe, tačiau analogiška nuostata turėtų būti taikoma visų draudžiamųjų įvykių (t. y. ir profesinių ligų) pripažinimo atvejais.

3.8. Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme nėra aptarta situacija, kai asmens prašymu gali būti stabdomas ir atnaujinamas netekto darbingumo periodinės kompensacijos (nuo 2024 m. – netekto dalyvumo (darbingumo) periodinės kompensacijos) mokėjimas.

3.9. Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo 26 straipsnio 1 dalies 5 punkte nėra aiškiai nustatytas terminas, kuriuo kitiems asmenims su negalia,

kurie buvo ar turėjo būti mirusiojo išlaikomi, mokama periodinė draudimo išmoka apdraustajam mirus, nors šios išmokos mokėjimo terminas yra nustatytas kitų asmenų grupių, nurodytų 26 straipsnio 1 dalies 1–4 punktuose, atžvilgiu.

3.10. Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinojo įstatymo 12 straipsnio 7 dalyje reglamentuojami vienkartinės netekto darbingumo kompensacijos skyrimo terminai siejami su Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos sprendimų dėl darbingumo lygio nustatymo apskundimo Ginčų komisijai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos terminų pasibaigimu. Taip pat nurodytoje dalyje aptariamas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos informavimas apie apskūstus Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos sprendimus.

3.11. Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinojo įstatymo 18¹ straipsnio 2 dalis nustato, kad valstybė, atlyginusi žalą 18¹ straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytais atvejais, turi atgręžtinio reikalavimo teisę į žalos atlyginimo mokėtoją. Remdamasi šia nuostata, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba atgręžtinio reikalavimo teise teikia kreditorinius reikalavimus žalos atlyginimo mokėtojams, kurie yra neefektyvūs, pvz., Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos duomenimis, nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d. atlikdami šią funkciją Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai yra pareiškę 358 189 eurus kreditorinių reikalavimų atgręžtinio reikalavimo teise, tačiau per tą patį laikotarpį atgauta 24 640 eurų (6,88 procento pareikštų reikalavimų sumos); iš nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d. pareikštų reikalavimų 57 999 eurų sumai susigrąžinta tik 1 690 eurų (2,9 procento pareikštų reikalavimų sumos). Tiek teikiamų kreditorinių reikalavimų nemokumo bylose, tiek ir atgautinų sumų, įgyvendinant atgręžtinio reikalavimo teisę į žalos atlyginimo mokėtoją, kai žalos atlyginimo prievolė pereina valstybei, dėl objektyvių priežasčių tendencingai mažėja (mažėja tokių išmokų gavėjų (pvz., miršta) bei mokėtojų (neprivatizuotų įmonių, mokančių žalos atlyginimą), mažėja pačių išmokų, skiriamų pagal Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinąjį įstatymą). Vadovaujantis Juridinių asmenų nemokumo įstatymo 95 straipsnio 5 dalimi, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinių skyrių pareikšti atgręžtiniai kreditoriniai reikalavimai tenkinami antrąja eile, kuriai lėšų, gautų iš nemokumo (bankroto) proceso, dažniausiai nepakanka (sumokamos nemokumo administravimo išlaidos, pajamos, gautos iš įkeisto turto, atitenka įkaito turėtojui, likęs bankrutuojančio asmens turtas įprastai būna mažavertis ir pan.), todėl lieka nepatenkinti kreditoriniai reikalavimai, pareikšti įgyvendinant Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinių skyrių atgręžtinio reikalavimo teisę. Į išieškojimo procesą įsitraukia ne tik Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinių skyrių darbuotojai, bet ir nemokumo administratoriai, teismai, todėl administravimo kaštai dideli, atitinkamai nelieta tokių procedūrų ekonominio pagrįstumo.

3.12. Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme, Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinajame įstatyme, Valstybinio socialinio draudimo įstatyme vartojamos sąvokos „netektas darbingumas“, „Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos“ ir kt., kurios nedera su Įstatymu ir Įstatymo projektu Nr. 1 siūlomais pakeitimais, ir turėtų būti tikslinamos. Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme, Valstybinio socialinio draudimo įstatyme ir Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme nurodyta tik netekto darbingumo (invalidumo) pensija.

3.13. Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 11¹, 12, 16, 18, 19, 21, 24, 25 ir 33 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIV-2054 nuostatose, įsigaliosiančiose 2024 m. sausio 1 d., vartojama sąvoka „valstybinė socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensija“, kuri nedera su Įstatymo projektu Nr. 1 teikiamais pasiūlymais.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. Įstatymo projektu Nr. 1 siūloma:

4.1.1. suderinti sąvokas su nuo 2024 m. sausio 1 d. Įstatyme įsigaliosiančiomis naujomis sąvokomis: „asmuo su negalia“, „dalyvumo lygis“, „netekto dalyvumo procentai“, „individualusis pagalbos poreikis“. Atitinkamai siūloma keisti visus tuos Socialinio draudimo pensijų įstatymo straipsnius, kuriuose vartojamos sąvokos „asmuo, pripažintas nedarbingu ar iš dalies darbingu“, „neįgalusis“, „darbingumo lygis“, „netekto darbingumo procentai“, „specialusis nuolatinės slaugos poreikis“.

Pagal Įstatymą iki 2023 m. gruodžio 31 d. nustatyti darbingumo lygio procentai nėra savaime prilyginami dalyvumo lygio procentams, todėl iki 2024 m. sausio 1 d. pagal darbingumo pažymose nustatytus netekto darbingumo procentus paskirtos ir mokamos netekto darbingumo pensijos išlieka. Taip pat išlieka ir iki 2005 m. liepos 1 d. paskirtos ir mokamos invalidumo pensijos bei iki 1995 m. sausio 1 d. paskirtos maitintojo netekimo ir ištarnauto laiko pensijos. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos vasario mėnesio duomenimis, tebemokama 25 tūkst. invalidumo pensijų, todėl jų šios rūšies pensijų pavadinimo išbraukti Įstatymo projekte negalima. Iki 1995 m. sausio 1 d. paskirtas maitintojo netekimo pensijas 2023 m. vasario mėnesį gavo 817 gavėjų, o ištarnauto laiko pensijas – 282 gavėjai. Atsižvelgiant į tai, kad būtina išsaugoti asmenų teisėtus lūkesčius toliau gauti jiems paskirtas pensijas, straipsniuose, kuriuose kalbama apie paskirtas pensijas ar teises, kylančias iš jau paskirtų pensijų (pensijų socialinio draudimo stažo apskaičiavimo tvarka, našlių ir našlaičių pensijos ir pan.) atitinkamai paliekamos netekto darbingumo, o kur aktualu – ir invalidumo pensijos. Maitintojo netekimo pensijų ir ištarnauto laiko pensijų mokėjimas bus tęsiamas, kol pasibaigs jų mokėjimo terminas arba asmenims vietoj jų bus paskirtos negalios, senatvės arba senatvės pensijos asmeniui su negalia, kaip tai nustato Socialinio draudimo pensijų įstatymo 58 straipsnis.

Įstatymo projekte Nr. 1 siūlomi nauji pensijų pavadinimai: nuo 2024 m. sausio 1 d. bus skiriama socialinio draudimo negalios pensija (dabar skiriama socialinio draudimo netekto darbingumo pensija) ir socialinio draudimo senatvės pensija asmeniui su negalia (dabar skiriama socialinio draudimo senatvės pensija neįgaliajam). Asmenims, kuriems iki 2023 m. gruodžio 31 d. bus nustatytas darbingumo lygis ir jo terminas nebus pasibaigęs po 2024 m. sausio 1 d., siūloma skirti netekto darbingumo pensiją, nes, pagal Įstatymą, darbingumo lygio procentai nėra prilyginami dalyvumo lygio procentams, todėl atitinkamai ir pensija turi atitikti jos skyrimo pagrindą.

4.1.2. Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma nustatyti senatvės pensijos asmeniui su negalia apskaičiavimo tvarką tais atvejais, kai dalyvumo lygis bus nustatytas pirmą kartą po to, kai asmuo jau bus sukakęs senatvės pensijos amžių. Siūlomo pakeitimo esmė – nustatyti, kad, jei sukakusiam senatvės pensijos amžių asmeniui yra nustatomas dalyvumo lygis, apskaičiuotas senatvės pensijos dydis dauginamas iš netekto dalyvumo lygio daugiklio. Siūloma nustatyti, kad senatvės pensijos gavėjui nustačius 30 procentų ir mažesnį dalyvumo lygį (70 procentų ir didesnį netekto dalyvumo lygį), senatvės pensija asmeniui su negalia pradedama mokėti be asmens prašymo. Pasiūlymu siekiama nedidinti administracinės naštos pagyvenusiems asmenims, nes Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos duomenis apie asmenims nustatomą darbingumo lygį (nuo 2024 m. sausio 1 d. – dalyvumo lygį) gauna pagal duomenų teikimo sutartis automatiškai. Kadangi senatvės pensijų gavėjams siūlomas senatvės pensijos asmeniui su negalia apskaičiavimas yra paprastas – gaunamos senatvės pensijos dydis padauginamas iš atitinkamo daugiklio – siūloma tai daryti be asmenų prašymų.

Taip pat siūloma nustatyti terminus, nuo kada pradedama mokėti naujo dydžio senatvės pensija asmeniui su negalia, jei asmeniui pasikeičia nustatytas dalyvumo lygis. Pasibaigus nustatyto dalyvumo lygio terminui, siūloma atnaujinti buvusios senatvės pensijos mokėjimą arba, jei ši pensija nebuvo paskirta, – ją skirti ir mokėti.

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma aiškiai apibrėžti, kokias išmokas turi teisę gauti darbingo amžiaus asmenys su negalia, o kokias – sukakę senatvės pensijos amžių. Nuostatos reikalingos dėl pensijų apskaičiavimo ypatumų: darbingo amžiaus asmenims su negalia apskaičiuojant negalios pensijas pajamų, iš kurių apskaičiuojami negalios apskaitos vienetai, vidurkis yra „dovanojamas“ iki senatvės pensijos amžiaus, įskaitomi papildomi laikinieji apskaitos vienetai. Sukakusiam senatvės pensijos amžių asmeniui su negalia apskaičiuojant senatvės pensiją ar senatvės pensiją

asmeniui su negalia, šie negalios pensijos apskaičiavimo ypatumai nebegali būti taikomi, nes iškreiptų senatvės pensijos apskaičiavimo logiką, pavyzdžiui, dėl negalios apskaitos vienetų ir laikinųjų apskaitos vienetų įskaitymo tvarkos. Todėl siekiant teisinio aiškumo, būtina apibrėžti, kokias teises įgyja darbingo amžiaus asmenys su negalia ir kokias – sukakę senatvės pensijos amžių.

4.1.3. Atsižvelgiant į tai, kad, įsigaliojus Įstatymui, gali padaugėti žmonių, besikreipiančių dėl dalyvumo lygio nustatymo, ir tai, kad procesai gali užtrukti, siūloma atkurti socialinio draudimo pensijų skyrimo už praėjusį laiką terminą – 12 mėnesių nuo teisės gauti pensiją atsiradimo dienos.

4.1.4. Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projektu Nr. 1 įgyvendinamas Įstatymas, kuris įsigalios 2024 m. sausio 1 d., siūloma nustatyti tokią pačią įstatymo įsigaliojimo datą, t. y. 2024 m. sausio 1 d.

4.1.5. Siekiant užtikrinti sklandų priimto įstatymo įgyvendinimą, siūloma nustatyti priimto įstatymo taikymo nuostatas:

4.1.5.1. Kai asmuo iki šio įstatymo įsigaliojimo įgijo teisę gauti socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją arba socialinio draudimo senatvės pensiją neįgaliajam, įsigaliojus šiam įstatymui, Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos šias pensijas skiria vadovaudamosi iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos galiojusiomis Socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatomis, jei asmuo dėl pensijos skyrimo kreipėsi iki 2024 m. gruodžio 31 d. Nuo 2025 m. sausio 1 d. minėtų rūšių pensijos skiriamos vadovaujantis nuo 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiančiomis nuostatomis. Iki šio įstatymo įsigaliojimo ir vadovaujantis šiame papunktyje nurodyta tvarka paskirtos socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos, įsigaliojus šiam įstatymui, būtų mokamos vadovaujantis jų mokėjimo metu galiojančiomis įstatymo nuostatomis. Iki šio įstatymo įsigaliojimo ir vadovaujantis šiame papunktyje nurodyta tvarka paskirtos socialinio draudimo senatvės pensijos neįgaliajam, įsigaliojus šiam įstatymui, būtų mokamos tokia pačia tvarka, kaip ir įsigaliojus šiam įstatymui paskirtos socialinio draudimo senatvės pensijos asmeniui su negalia.

4.1.5.2. Kai asmuo iki šio įstatymo įsigaliojimo kreipėsi į Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigą dėl socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos arba socialinio draudimo senatvės pensijos neįgaliajam paskyrimo, tačiau, vadovaujantis iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusiomis Socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatomis, teisę gauti nurodytas pensijas būtų įgijęs po 2024 m. sausio 1 d., įsigaliojus šiam įstatymui, jo kreipimasis baigiamas nagrinėti vadovaujantis šio įstatymo nuostatomis, priimant sprendimą dėl atitinkamai socialinio draudimo negalios pensijos arba socialinio draudimo senatvės pensijos asmeniui su negalia skyrimo ir mokėjimo.

4.1.5.3. Asmenims, sukakusiems senatvės pensijos amžių ir tebegaujančioms iki 2017 m. gruodžio 31 d. paskirtas socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensijas, jos naujinamos įvertinant visą asmenų po paskutinio pensijos skyrimo įgytą stažą.

Pažymėtina, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija atlieka sisteminę Socialinio draudimo pensijų įstatymo peržiūrą ir planuoja parengti ir suinteresuotoms institucijoms pateikti derinti Socialinio draudimo pensijų įstatymo pakeitimo projektą 2024 m. II ketvirtį, į jį įtraukiant ir Socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatų keitimą teisės technikos aspektu, todėl Įstatymo projektu teikiami tik su jo tikslų įgyvendinimu susiję pakeitimai, kurie nepablogina asmenų teisinės padėties. Įstatymo projektas teikiamas atskirai nuo kitų sisteminių pasiūlymų, nes Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba turės pasirengti jo įgyvendinimui, atliekant Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos informacinės sistemos pertvarkymo darbus, taip užtikrinant sklandų ir nepertraukiamą pensijų skyrimą ir mokėjimą.

4.2. Įstatymo projekte Nr. 2, atsižvelgiant į Įstatymo projektu Nr. 1 teikiamus pasiūlymus, siūloma atlikti redakcinio pobūdžio pakeitimą, Įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje vartojamą socialinio draudimo netekto dalyvumo pensijos pavadinimą pakeičiant į socialinio draudimo negalios pensiją bei, kartu įvertinant tai, kad asmenims su negalia ir po 2024 m. sausio 1 d. bus mokamos invalidumo bei netekto darbingumo pensijos, paskirtos iki Įstatymo įsigaliojimo, keičiamoje nuostatoje, siekiant užtikrinti asmenų lygias teises, nurodomi ir šių pensijų pavadinimai.

Priimto įstatymo įsigaliojimo data nenustatoma, nes keičiamas 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiantis Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1722.

4.3. Įstatymo projektu Nr. 3 siūloma:

4.3.1. spręsti įstatymuose nustatyto reguliavimo spragas ir keičiamo įstatymo 15 straipsnio 2 dalyje nustatyti, kad ligos išmokos yra mokamos pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo nuostatas tol, kol įvykis (t. y. ne tik nelaimingas atsitikimas darbe, bet ir profesinė liga) bus pripažintas draudžiamuoju. Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmoka gali būti skiriama nuo dienos, kurią liga pripažįstama profesine, o nelaimingo atsitikimo darbe atveju – nuo dienos, kurią jis įvyko, patikslinamas laikinojo nedarbingumo laikotarpis, už kurį ligos išmoka perskaičiuojama pripažinus įvykį draudžiamuoju. Šią nuostatą siūloma taikyti ir asmenims, iki Įstatymo projekto Nr. 3 įsigaliojimo tapusiems laikinai nedarbingiems dėl profesinės ligos, kuri draudžiamuoju įvykiu pripažįstama po Įstatymo projekto Nr. 3 įsigaliojimo.

4.3.2. Papildyti Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo 25 straipsnį 3¹ dalimi, numatant joje galimybę apdraustojo asmens prašymu Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatuose nustatyta tvarka stabdyti ir atnaujinti netekto dalyvumo periodinės kompensacijos mokėjimą, jei teisę į kompensaciją gavėjas išlaikė laikotarpiu, kuriuo mokėjimas buvo sustabdytas. Siūloma nustatyti, kad mokėjimas atnaujinamas nuo apdraustojo asmens prašyme atnaujinti kompensacijos mokėjimą nurodytos dienos, bet ne anksčiau nei nuo mokėjimo sustabdymo dienos, jeigu dėl netekto dalyvumo periodinės kompensacijos mokėjimo pratęsimo kreipiamasi per 3 metus nuo mokėjimo sustabdymo dienos. Jeigu dėl mokėjimo atnaujinimo kreipiamasi praėjus 3 metams, kompensacijos mokėjimas atnaujinamas ne daugiau kaip už 12 mėnesių, skaičiuojant atgal nuo kreipimosi atnaujinti kompensacijos mokėjimą dienos. Pažymėtina, kad netekto dalyvumo periodinės kompensacijos mokėjimas nėra atnaujinamas už laikotarpį, kuriuo asmuo gavo kitas valstybinio socialinio draudimo išmokas, nurodytas Socialinio draudimo pensijų įstatymo 20 straipsnyje. Šią nuostatą siūloma taikyti ir asmenims, kurie teisę į netekto dalyvumo periodines kompensacijas ar netekto darbingumo periodines kompensacijas, paskirtas iki 2023 m. gruodžio 31 d. pagal Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymą, įgytų iki Įstatymo projekto Nr. 3 nuostatų įsigaliojimo.

4.3.3. Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo 26 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatyti, kad asmenims su negalia, kurie buvo mirusio išlaikomi (ar turėjo teisę į išlaikymą) periodinė draudimo išmoka apdraustajam mirus mokama laikotarpiu, kuriuo jiems nustatyta negalia. Šiuo papildymu siekiama teisinio aiškumo, nors reguliavimo turinys nėra keičiamas, nes ir šiuo metu nurodyta išmoka yra mokama tol, kol asmuo atitinka įstatyme nustatytas sąlygas, t. y. kol yra pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais, arba iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais, o nuo 2024 m. sausio 1 d. – asmenimis su negalia.

4.3.4. Atlikti techninio pobūdžio pakeitimus, siekiant sąvokas suderinti su vartojamomis Įstatyme bei kartu teikiamame Įstatymo projekte Nr. 1.

Techninio pobūdžio pakeitimus siūloma atlikti ir Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo sąvokoje „nelaimingas atsitikimas darbe (tarnyboje)“, kurioje vietoje formuluotės „netenka darbingumo nors vienai dienai“ (apimančios tiek žalą sveikatai laikinojo nedarbingumo dėl nelaimingo atsitikimo darbe atvejais, tiek ir darbingumo (nuo 2024 m. sausio 1 d. – dalyvumo) netekimą) siūloma formuluotė „tampa laikinai nedarbingu nors vienai dienai, netenka dalyvumo“. Asmens laikinąjį nedarbingumą patvirtina nedarbingumo pažymėjimas, kuris yra išduodamas asmens sveikatos priežiūros įstaigos, vadovaujantis Elektroninių nedarbingumo pažymėjimų bei elektroninių nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimų išdavimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. V-533/A1-189 „Dėl Teisės aktų, susijusių su elektroniniais nedarbingumo pažymėjimais bei elektroniniais nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimais, patvirtinimo“. Neįgalumo ir darbingumo nustatymo

tarnyba (nuo 2024 m. sausio 1 d. – Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra) nustatant laikinąjį nedarbingumą nedalyvauja, o asmens darbingumo lygį nustato pagal darbingumo lygiui taikomus kriterijus, šiuo metu nustatytus Darbingumo lygio nustatymo kriterijų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. kovo 21 d. Nr. A1-78/V-179 įsakymu „Dėl Darbingumo lygio nustatymo kriterijų aprašo ir Darbingumo lygio nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Nuo 2024 m. Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra atitinkamai nustatys tik asmens dalyvumo lygį ir netekto dalyvumo procentus, tačiau ne laikinąjį darbingumą.

Paminėtina, kad nesiūloma keisti Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinojo įstatymo 2 straipsnio 3 dalies sąvokos „nelaimingas atsitikimas darbe (tarnyboje)“, atsižvelgiant į tai, kad, vadovaujantis nurodyto įstatymo 23 straipsnio 7 dalies 1 punktu, šis įstatymas taikomas tik dėl nelaimingų atsitikimų darbe, įvykusių iki 1999 m. gruodžio 31 d. (įskaitytinai).

4.4. Įstatymo projektu Nr. 4 siūloma:

4.4.1. Tikslinti Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinojo įstatymo 12 straipsnio 7 dalies nuostatas, atsižvelgiant į Įstatymo 15 straipsnio 3 dalį, pagal kurią Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros priimti sprendimai skundžiami privaloma ikiteismine tvarka Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka, t. y. vadovaujantis pastarojo įstatymo 5 straipsnio 1 dalimi, šiuos skundus privaloma ikiteismine tvarka nuo 2024 m. nagrinėja Lietuvos administracinių ginčų komisija.

4.4.2. Nustatyti, kad Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra apie jos priimtų sprendimų dėl dalyvumo lygio nustatymo, kai dalyvumo netekimo priežastis yra nelaimingas atsitikimas darbe arba profesinė liga, apskundimą praneša Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai, pateikdama šią informaciją ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo jos gavimo dienos raštu arba elektroniniu būdu pagal asmens duomenų teikimo sutartį.

4.4.3. Atsisakyti Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinojo įstatymo 18¹ straipsnio 2 dalies nuostatos, numatančios valstybės atgręžtinio reikalavimo teisę į žalos atlyginimo mokėtoją įstatymo 18¹ straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytais atvejais. Pagal Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinąjį įstatymą, atvejų, kai žalos atlyginimo prievolė pereina valstybei, tendencingai mažėja dėl objektyvių priežasčių, valstybės atgręžtinio reikalavimo teisės įgyvendinimo kaštai yra dideli, o išieškomos sumos – neproporcingai mažos, todėl nelieka tokių procedūrų ekonominio pagrįstumo.

4.5. Įstatymų projektais Nr. 3 ir Nr. 4 siūloma nustatyti, kad pagal jais keičiamus įstatymus mokamos išmokos, kai asmenims darbingumo netekimas dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesinėmis ligomis nustatytas iki siūlomų pakeitimų įsigaliojimo, skiriamos pagal Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo ir Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinojo įstatymo nuostatas, galiojusias iki atitinkamų pakeitimų įsigaliojimo dienos, o šios išmokos ir iki pakeitimų įsigaliojimo paskirtos išmokos mokamos pagal jų mokėjimo metu galiojančias nuostatas, asmeniui paskirtas netekto darbingumo vienkartinę ar periodinę kompensaciją po pakeitimų įsigaliojimo laikant atitinkamai netekto dalyvumo vienkartinę ar periodinę kompensaciją. Toks reguliavimas siūlomas atsižvelgiant į tai, kad, vadovaujantis Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo 20 straipsnio 3 dalimi (ir Įstatymo 19 straipsnio 2 dalimi), darbingumo (nuo 2024 m. – dalyvumo) lygis dėl nelaimingo atsitikimo darbe (tarnyboje), pakeliui į darbą (tarnybą) ar iš darbo (tarnybos) arba susirgimo profesine liga, su kuriuo siejamos šios išmokos, nustatomas asmenims neatsižvelgiant į jų amžių.

4.6. Įstatymų projektais Nr. 3–7 taip pat atliekami redakcinio pobūdžio sąvokų pakeitimai, suderinant jas su Įstatyme vartojamomis sąvokomis ir Įstatymo projektu Nr. 1 teikiamais pasiūlymais. Atkreiptinas dėmesys, kad Įstatymų projektais Nr. 6–7 keičiama tik dalis sąvokų, kurios vartojamos 2024 m. įsigaliosiančiame Įstatyme, t. y. sąvokos, susijusios su pensijų pavadinimais. Kitos Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo nuostatos, kurios turi būti tikslinamos atsižvelgiant į Įstatymo pakeitimus, patikslintos 2023 m. birželio 13 d. Lietuvos Respublikos Seime priimtame Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo

įstatymo Nr. IX-110 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 11¹, 16, 18, 19, 21, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatyme Nr. XIV-2054.

4.7. Įstatymo projektu Nr. 7 teikiamų pasiūlymų įsigaliojimo data nenustatoma, nes keičiamas 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiantis Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 11¹, 16, 18, 19, 21, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-2054.

Siūloma nurodytais įstatymų projektais teikiamų pasiūlymų įsigaliojimo data – 2024 m. sausio 1 d.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priimti įstatymai sudarys prielaidas užtikrinti sklandų negalios reformos įgyvendinimą bei pensijų, netekto dalyvumo vienkartinį ar periodinių kompensacijų ir kitų išmokų skyrimą ir mokėjimą teisę jas gauti turintiems asmenims. Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymai įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimti įstatymai tiesioginės įtakos verslo sąlygoms ir verslo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektų Nr. 1–7 nuostatos neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymas ir Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo įstatymas šiuo metu nekeičiami dėl negalios reformos ir Įstatymo projektu teikiamų pensijų pavadinimų pasikeitimo, nes Socialinės apsaugos ir darbo ministerija atlieka sisteminę šių įstatymų peržiūrą. Nurodytų įstatymų pakeitimai, kartu ir inkorporuojant ir techninio pobūdžio pakeitimus, susijusius su Įstatymo projektu teikiamais pasiūlymais (aktualu tik Šalpos pensijų įstatymui) ir negalios reformos įgyvendinimu, Lietuvos Respublikos Seimui bus pateikti svarstyti 2023 m. rudens sesijoje kartu su sisteminiiais pasiūlymais dėl Minimalių pajamų adekvatumo studijos rekomendacijų įgyvendinimo ir planuojama valstybinių pensijų pertvarka.

Įstatymo 3 straipsnio 7 dalyje nustatytas Įstatyme įtvirtintų sąvokų prilyginimas, todėl Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo keisti šiuo metu nėra poreikio. Dėl Įstatymo projektu teikiamų pasiūlymų Valstybinių pensijų įstatymo keisti nereikės. Techniniai pakeitimai dėl negalios reformos bus inkorporuoti į artimiausią Valstybinių pensijų pakeitimo projektą.

Įstatymo projekto Nr. 1 21 straipsnio 11 dalyje nustatytas Įstatymo projektu Nr. 1 siūlomų keisti socialinio draudimo pensijų pavadinimų prilyginimas įsigaliojus priimtam įstatymui, todėl kitų įstatymų keisti šiuo metu nėra poreikio.

Įstatymo projekto Nr. 4 12 straipsnio 6 dalyje nustatytas Įstatymo projektu Nr. 4 siūlomų keisti vienkartinės netekto darbingumo kompensacijos ir periodinės netekto darbingumo kompensacijos pavadinimų prilyginimas įsigaliojus priimtam įstatymui, todėl kitų įstatymų keisti šiuo metu nėra poreikio.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai Nr. 1–7 parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projektais naujos sąvokos nepateikiamos. Įstatymų projektais Nr. 1, Nr. 3 ir Nr. 4 keičiamos galiojančios sąvokos įvertintos Terminų banko įstatymo nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai Nr. 1–7 neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės normoms.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymo projektą Nr. 1, iki 2023 m. gruodžio 31 d.:

1) Socialinės apsaugos ir darbo ministerija turės parengti ir socialinės apsaugos ir darbo ministras turės priimti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gruodžio 27 d. įsakymo Nr. A1-670 „Dėl Socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimą;

2) Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba turės parengti ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos direktorius priimti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2015 m. birželio 2 d. įsakymo Nr. V-270 „Dėl Pensijos gavėjo pažymėjimo išdavimo, keitimo, saugojimo ir naikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimą.

Priėmus Įstatymo projektą Nr. 3, iki 2023 m. gruodžio 31 d. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija turės parengti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė priimti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 22 d. nutarimo Nr. 309 „Dėl Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų patvirtinimo“ pakeitimą.

Priėmus Įstatymo projektą Nr. 4, iki 2023 m. gruodžio 31 d. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija turės parengti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė priimti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugsėjo 15 d. nutarimo Nr. 997 „Dėl Žalos atlyginimo nukentėjusiesiems dėl sveikatos sužalojimo ar susirgimo profesine liga, kai ši prievolė pereina valstybei, tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimą.

Priėmus Įstatymo projektą Nr. 5, iki 2023 m. gruodžio 31 d. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija turės parengti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019 m. rugpjūčio 1 d. įsakymo Nr. A1-441 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų atliekamos neįgalumo lygio, laikinojo nedarbingumo ar darbingumo lygio, jo priežasties, atsiradimo laiko ar termino nustatymo pagrįstumo ir teisėtumo asmeniui, turinčiam teisę gauti ar gaunančiam ligos išmoką, netekto darbingumo pensiją ar kitą išmoką, kurių skyrimas ir (ar) mokėjimas pavestas Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigoms, priežiūros funkcijų įgyvendinimo tvarkos aprašo ir Asmens, kuriam duotas nurodymas dalyvauti papildomame sveikatos tyrime, su šio nurodymo vykdymu susijusių sąnaudų kompensavimo Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšomis tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimą.

Įstatymų projektais Nr. 6–7 teikiama siūlymams įgyvendinti Įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų rengti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Remiantis Pasaulinio senatvės ir suaugusiųjų sveikatos tyrimo (SAGE) duomenimis ir naudojant Pasaulio sveikatos organizacijos Negalios vertinimo instrumentą (2.0 versiją) (WHODAS 2.0), nustatyta, kad įvairiose pasaulio šalyse sunki negalia paveikia **8 procentus visų vyresnio amžiaus suaugusiųjų** (Salinas-Rodríguez *et al.*, 2020) (*Severity Levels of Disability Among Older Adults in Low- and Middle-Income Countries: Results From the Study on Global Ageing and Adult*

Health (SAGE) - PMC (nih.gov)). Panašius duomenis rodo ir tyrimas su vyresniais suaugusiaisiais, sulaukusiais **60–70 metų**, Lenkijoje, kuriame buvo nustatytas **6,3 procento sunkios arba labai sunkios negalios paplitimas** (Cwirlej-Sozanska et al., 2018) (*Analysis of Chronic Illnesses and Disability in a Community-Based Sample of Elderly People in South-Eastern Poland - PMC (nih.gov)*). Dar du tyrimai, atlikti Ispanijoje, vienas su vyresniais suaugusiaisiais, sulaukusiais **75 metų ir vyresniais, nurodo apie 10,14 procento sunkios negalios paplitimą**, o kitas su asmenimis, sulaukusiais **50 metų ir vyresniais, nustatė 8 procentų sunkios negalios paplitimą** (Virués-Ortega et al., 2011) (*Prevalence of disability in a composite ≥ 75 year-old population in Spain: A screening survey based on the International Classification of Functioning - PMC (nih.gov)*) (Almazán-Isla et al., 2017) (*Disability, support and long-term social care of an elderly Spanish population, 2008-2009: an epidemiologic analysis - PubMed (nih.gov)*).

Jungtinių Tautų gyventojų skaičiaus prognozės rodo reikšmingą Lietuvos gyventojų skaičiaus mažėjimą per ateinančius 30 metų. Šis mažėjimas yra susijęs su sparčiu visuomenės senėjimu, o tai savo ruožtu yra susiję su neįgaliųjų dalies augimu. Prognozuojama, kad iki 2050 m. darbingo amžiaus gyventojų skaičius sumažės daugiau nei puse milijono. Dėl šių esminių darbo jėgos pasiūlos pokyčių reikia daug dėmesio skirti sveikos gyvensenos ir sveiko senėjimo politikai. Tokie pokyčiai taip pat skatina kurti politiką ir programas, įskaitant negalios vertinimo sistemą, kuri sutelktų dėmesį į asmenų su negalia funkcionavimo optimizavimą, įskaitant reabilitaciją, apgyvendinimą, priežiūros paslaugas ir kt., kad būtų maksimaliai pagerinta jų gyvenimo kokybė ir dalyvavimas darbo rinkoje (Pasaulio banko ataskaita, 2020).

Įstatyme numatyta galimybė dalyvumo lygį pirmą kartą nustatyti senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos duomenimis, 2023 m. sausio mėn. 614 186 asmenų gavo socialinio draudimo senatvės pensijas. 2023 m. sausio mėn. vidutinės senatvės pensijos dydis buvo 539 eurai.

Pagal Įstatymo projektą Nr. 1, netekto dalyvumo lygio daugiklis, iš kurio turės būti dauginamas senatvės pensijos dydis, didesnis už 1 yra netekus 70 procentų dalyvumo ir daugiau (kaip ir dabar galiojančiame Socialinio draudimo pensijų įstatymo 3 priede nustatyti netekto darbingumo lygio daugikliai), todėl teoriniam lėšų poreikiui apskaičiuoti buvo daromos prielaidos, kiek asmenų, gaunančių senatvės pensiją, kreipsis dėl dalyvumo lygio nustatymo ir kiek procentų bus pripažinti kokio dalyvumo lygio:

- jei 4 procentams **visų** senatvės pensijų gavėjų būtų nustatytas 100 procentų netektas dalyvumas, metinis jų pensijų padidėjimo lėšų poreikis sudarytų 79 303 816 eurų;
- jei 6 procentams **visų** senatvės pensijų gavėjų būtų nustatytas 95 procentų netektas dalyvumas, metinis jų pensijų padidėjimo lėšų poreikis sudarytų 102 151 415 eurų;
- jei 10 procentų **visų** senatvės pensijų gavėjų būtų nustatytas 90 procentų netektas dalyvumas, metinis jų pensijų padidėjimo lėšų poreikis sudarytų 141 508 454 eurai,
- jei 7 procentams **visų** senatvės pensijų gavėjų būtų nustatytas 85 procentų netektas dalyvumas, metinis jų pensijų padidėjimo lėšų poreikis sudarytų 79 451 100 eurų;
- jei 14 procentų **visų** senatvės pensijų gavėjų būtų nustatytas 80 procentų netektas dalyvumas, metinis jų pensijų padidėjimo lėšų poreikis sudarytų 118 659 475 eurus;
- jei 23 procentams **visų** senatvės pensijų gavėjų būtų nustatytas 75 procentų netektas dalyvumas, metinis jų pensijų padidėjimo lėšų poreikis sudarytų 130 526 808 eurus;
- Jei 37 procentams **visų** senatvės pensijų gavėjų būtų nustatytas 70 procentų netektas dalyvumas, metinis jų pensijų padidėjimo lėšų poreikis sudarytų 103 625 461 eurą.

Procentinis gavėjų išskirstymas atliktas pagal **pirminius** darbingumo lygio nustatymus per 2022 m. pirmus 6 mėnesius ir pagal tai, kokiam skaičiui pensinio amžiaus žmonių buvo nustatytas pirmo lygio slaugos poreikis.

Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis (toliau – NDNT), šiuo metu yra apie **33 tūkst. darbingo amžiaus asmenų**, kurie yra pripažinti netekusiais 70–100 procentų darbingumo, t. y. apie 2,4 procento nuo visų asmenų, apdraustų valstybiniu socialiniu draudimu (šiuo metu yra 1,4 mln. apdraustųjų). Šiuo metu yra apie **60 tūkstančių** pensinio amžiaus asmenų, t. y. apie **10 procentų** visų senatvės pensijų gavėjų,

kuriems yra nustatyti specialieji poreikiai. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2022 m. buvo beveik 24 tūkst. senatvės pensijos amžių sukakusių asmenų, kuriems buvo nustatyta sunki negalia (specialusis nuolatinės slaugos poreikis). NDNT duomenimis, sunki negalia (specialusis nuolatinės slaugos poreikis) kasmet nustatoma apie 5 tūkst. pensinio amžiaus asmenų.

Darant prielaidą, kad, pasikeitus negalios nustatymo tvarkai ir atsiradus galimybei dėl negalios gauti didesnę pensiją, dėl dalyvumo lygio nustatymo papildomai kreipsis ir tie senatvės pensijos amžių sukakę asmenys, kuriems šiuo metu nėra nustatytas specialiųjų poreikių lygis (pagyvenusių asmenų grupėje asmenų su negalia procentinė dalis didės dėl su amžiumi susijusio sveikatos būklės prastėjimo), kad asmenys dėl dalyvumo lygio nustatymo kreipsis skirtingu laiku (per kelerius metus) ir ilgainiui jų skaičius stabilizuosis, galima prognozuoti, kad:

1) pirmaisiais negalios reformos metais (2024 m.) apie **7** procentus senatvės amžių sukakusių asmenų bus pripažinti netekusiais 70 procentų ir daugiau dalyvumo (remiantis teisine baze, 5 procentai senatvės pensijos gavėjų kreipsis dėl jau nustatytų specialiųjų poreikių prilyginimo dalyvumo lygiui, 2 procentai – naujai besikreipiantys dėl negalios nustatymo asmenys);

2) antraisiais reformos metais (2025 m.) – apie **10** procentų senatvės amžių sukakusių asmenų bus pripažinti netekusiais 70 procentų ir daugiau dalyvumo;

3) trečiaisiais reformos metais (2026 m.) – apie **12** procentų senatvės amžių sukakusių asmenų bus pripažinti netekusiais 70 procentų ir daugiau dalyvumo.

Remiantis šiomis prielaidomis, jei dėl dalyvumo lygio nustatymo **pirmaisiais** metais **kreiptųsi 7 procentai visų senatvės pensijų gavėjų** (iš viso apie 43 tūkst. gavėjų) ir visiems jiems būtų nustatyta 70–100 procentų netekto dalyvumo, o pasiskirstymas pagal netekto dalyvumo procentus išliktų toks pat, kaip nurodyta pirmiau dėstomose pastraipose, per metus reiktų maždaug **53 mln. eurų**.

Kadangi 2022 m. valstybės biudžeto tiksliniai asignavimai socialinio draudimo pensijų bendrajai daliai finansuoti sudarė apie 60 procentų visų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto išlaidų, laikantis tokios pat proporcijos, nurodytasis metinis lėšų poreikis pagal finansavimo šaltinius būtų toks:

– valstybės biudžeto lėšos – 32 mln. eurų;

– Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšos – 21 mln. eurų.

Įvertinus preliminarų pagal 2023 m. birželio mėnesio ekonominės raidos scenarijaus prielaidas apskaičiuotą socialinio draudimo pensijų indeksavimą (9 procentų didėjimas), 2024 m. preliminarus bendras lėšų poreikis Įstatymo projektu Nr. 1 teikiamiems pasiūlymams įgyvendinti būtų apie 58 mln. eurų: **apie 35 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų ir apie 23 mln. eurų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų**.

Jei antraisiais reformos metais (2025 m.) pagyvenusių asmenų su negalia skaičius padidėtų iki 10 procentų visų senatvės pensijų gavėjų (iš viso apie 61 tūkst. gavėjų), o 2025 m. pensijų indeksavimas vyktų pagal 2023 m. birželio mėnesio ekonominės raidos scenarijaus prielaidas (apie 8,7 procento didėjimas), **2025 m. preliminarus bendras lėšų poreikis Įstatymo projektu Nr. 1 teikiamiems pasiūlymams įgyvendinti būtų apie 90 mln. eurų: apie 54 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų ir apie 36 mln. eurų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų**.

Jei trečiaisiais reformos metais (2026 m.) pagyvenusių asmenų su negalia skaičius padidėtų iki 12 procentų visų senatvės pensijų gavėjų (iš viso apie 74 tūkst. gavėjų), o 2026 m. pensijų indeksavimas vyktų pagal 2023 m. birželio mėnesio ekonominės raidos scenarijaus prielaidas (apie 7,4 procento didėjimas), **2026 m. preliminarus bendras lėšų poreikis Įstatymo projektu Nr. 1 teikiamiems pasiūlymams įgyvendinti būtų apie 116 mln. eurų: apie 70 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų ir apie 46 mln. eurų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų**.

Šis lėšų skaičiavimas yra **teorinis**, nes neįmanoma nuspėti žmonių elgsenos, t. y. visiškai neaišku, kiek asmenų 2024 m. ir vėliau kreipsis į Asmens su negalia teisių apsaugos agentūrą dėl dalyvumo lygio nustatymo ir kiek šių asmenų pagal patvirtintus kriterijus bus pripažinti netekusiais 70 procentų ir daugiau dalyvumo.

Galutinis 2024–2026 m. lėšų poreikis priklausys nuo to, koks bus senatvės pensijos amžių sukakusių asmenų aktyvumas kreiptis dėl dalyvumo lygio nustatymo ir kokia socialinio draudimo

pensijų indeksacija artimiausiais 3 biudžetinais metais pagal vėliausius ekonominės raidos scenarijų duomenis.

Dėl Įstatymo projektu Nr. 1 teikiamo pasiūlymo mokėti socialinio draudimo pensiją už 12 mėnesių, kai asmuo praleidžia kreipimosi dėl šios pensijos skyrimo terminą.

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos duomenimis, **2018–2020 m.** apie 3 200 senatvės pensijų buvo paskirta nuo vėlesnės datos, negu asmuo sukako senatvės pensijos amžių, t. y. vidutiniškai po 1 067 asmenis per metus, tačiau šis skaičius nereiškia, kad visi šie žmonės praleido terminus kreiptis dėl pensijų. Skaičius apima ir tuos žmones, kurie, pvz., pensinio amžiaus sukakties mėnesį dirba ir nori, kad to mėnesio, kurį žmogus sukančia pensinį amžių, įmokos būtų įtrauktos į pensijos apskaičiavimą – tokiu atveju neretai prašoma skirti pensiją nuo kito mėnesio pirmosios dienos.

Darant prielaidą, kad vėluojančių kreiptis gavėjų skaičius išlieka pastovus, **visi** šie asmenys praleido kreipimosi dėl pensijos skyrimo terminą daugiau kaip 12 mėnesių, visiems jiems papildomai reikėtų išmokėti pensiją dar už 6 mėnesius ir visi jie gauna vidutinės senatvės pensijos dydžio pensiją, papildomas lėšų poreikis pirmiems metams būtų toks: 2024 m.: 1067×586 (preliminariai prognozuojama vidutinė senatvės pensija 2024 m.) $6 = 3,75$ mln. eurų (iš jų apie 2,1 mln. eurų – iš valstybės biudžeto, apie 1,65 mln. eurų – iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto).

Įstatymų projektais Nr. 2–7 teikiamiems pasiūlymams įgyvendinti papildomų Lietuvos Respublikos valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės. Sutaupyti lėšų neplanuojama.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymų projektus Nr. 1–7, nebuvo gauta specialistų vertinimų, rekomendacijų ir išvadų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymų projektų Nr. 1–7 žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, yra „negalia“, „dalyvumo lygis“, „socialinio draudimo negalios pensija“, socialinio draudimo senatvės pensija asmeniui su negalia“, „netekto dalyvumo vienkartinė kompensacija“, „netekto dalyvumo periodinė kompensacija“, „asmuo su negalia“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.